

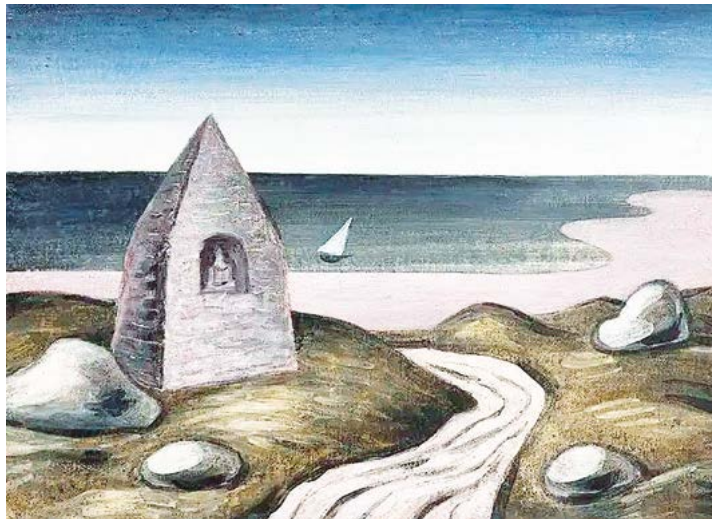
Umění mezi nebem a zemí

Jaroslav Someš

Pojíšťovna Kooperativa pravidelně a bezplatně prezentuje výtvarná díla z vlastních bohatých uměleckých sbírek na tematických výstavách ve své galerii v Praze-Karlíně. Ta nejnovější nese název *Horizonty – Umění mezi nebem a zemí*.

Pod pojmem „horizonty“ však tato výstava nechápe jen reálnou čáru na obzoru, děličku viditelný dohled zemského povrchu nebo vodní hladiny od oblohy. Horizont tu má širší, a hlavně hlubší význam, odděluje hmotu od ducha, poznatelné od nepoznatelného, lidské od božského. Jeden z kurátorů výstavy a zároveň jeden z vystavovaných autorů Ivan Exner říká: „Za obzor nedohlédneme a je na naší fantazii, co si za ním představíme.“ A to „co“ vystihují slova legendárního Jana Zrzavého, která jsou mottem výstavy: „Smysl a cíl života, nejvyšší jeho moudrost a pravda jest: Krása! Krása! Krása! Pod všemi formami, pod všemi jmény! Ona jest oním Královstvím Božím, které je v nás, které máme hledati.“

Výstava zahrnuje díla téměř tří století. Nejstarší je „Bohuře na moři“ (1745), práce Norberta Grunda – klasika českého rokoka, nejnovější vystavovaná plátina vznikla v loňském, a dokonce už i v letošním roce. Obrazy jsou řazeny do námětových skupin: „Arkádie a mytické krajiny“, „Lyrické krajiny“, „Cesty a ko-

Jan Zrzavý: Kaple sv. Brandana (1946).

Repro KT

paniny“, „Mariny“ (tj. zobrazení moře), „Hladiny“, „Veduty“ (tj. zobrazení měst), „Ozvučky války“ atp. Mezi autory najdeme řadu slavných jmen – Josefa Mánesa, Jaroslava Čermáka, Antonína Chittussiho, Antonína Slavíčka, Františka Kavána, Miloše Jiránka, Zdenku Braunerovou, Václava Rabase nebo

Jana Zrzavého. Cenná je však také přítomnost k seznámení s jejich méně známými současníky, a především je potěšující účast současných umělců včetně těch nejmladších, jako jsou Ivana Bachová, Tomáš Honz nebo Jirka Houska. Je zajímavé, že některá díla právě této generace mají až meditativní charakter,

např. Honzovo „Podsvětí“ s motivem Charonovy loďky nebo Houskovo „Slunce nad horizontem“.

Paradox naplněné samoty

Převážná většina vystavených obrazů tedy znázorňuje krajinu, a to v nejrůznějších denních dobách i ročních obdobích, krajinu hornatou i rovinatou, v klidu i za bouře, krajinu českou i cizí. Pohled na celou řadu děl nabízí obdobný zážitek, jaký známe, když se někdy ocitneme sami uprostřed přírody – at' jsme, či nejsme věřící, začneme intenzivně vnímat, že ani v té samotě nejsme sami. Že existuje neviditelný horizont mezi nebem a zemí, o němž víme, ale za který nám není dáno dohlédnout. A perspektiva čehosi vyššího je v obrazech naznačena – buď symbolicky (především prací se světlem), anebo přímo, reálným zobrazením sakrálních objektů, osamělých kaplí či kostelů v liduprázdné krajině; příkladem mohou být třeba Bubákovy „Nudovojevice u Turnova“, Kremlíčkovy „Normandské pobřeží“ nebo Zrzavého „Kaple sv. Brandana“. Výstava *Horizonty – Umění mezi nebem a zemí* tak dokazuje, že duchovní přesah mohou mít i výtvarná díla, která jsou zdánlivě jen sekulárního charakteru.

Horizonty – Umění mezi nebem a zemí. Galerie Kooperativy (Pobřeží 21, Praha 8), 13. 3. – 16. 7. 2024

Autor je divadelní historik a publicista.

K univerzálnímu Kristu

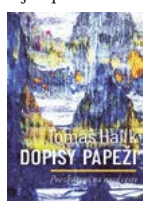
KNIŽNÍ TIP
Aleny Scheinostové

Nakladatelství Lidové noviny přichází opět s „novým Halíkem“. *Dopisy papeží rozvíjejí předchozí titul *Odpoledne křesťanství* (NLN 2021), především jsou ale pokladnicí podnětů pro probíhající synodální proměnu církve.*

Oním titulním papežem není – jak možná někdo očekával – otec synody o synodalitě papež František. Halíkův „papež Rafael“ je autorem projekcí, ideálním papežem budoucnosti, jehož pontifikát se ponese v duchu františkovské „církve jako polní nemocnice“. To napovídá už jeho jméno (Rafael – tedy „Bůh uzdravuje“). Kniha je rozložena do 12 kapitol na 12 „dopisů“, nicméně je pravda, že by autor ani nepotřeboval stylizovat ji jako korespondenci. Jeho „papež z říše snů“, jak svého fiktivního partnera nazývá, je přítomen spíše jako určitý ideální horizont, který má dávat knize určující výzvěni.

Dvanáctero úvah nad otázkami křesťanské identity, struktury a podoby církve, role náboženství nebo možností dialogu uvnitř lidské rodiny se soustřeďuje kolem konstatování, že žijeme v době proměny epoch. To Halík – v ozvěně papeže Františka – připomíná již dříve, ostatně Františka v této knize často cituje. „Zdá se mi, jako by covidová pandemie, která před několika lety zastavila obvyklý běh našeho světa, byla jakousi předehrou a předobrazem mnoha infekcí zla, které následovaly,“ píše autor a jmenuje agresí proti Ukrajině, dezinformační válku a další zla dneška, která otřásají světem, jak jsme jej znali. Do tohoto víru, podotýká Halík, přichází František s ideou synodální cesty církve k její zásadní přeměně, kdy se zbavuje již nefunkčních, povrchového struktur, a znovu objevuje své poslání a „terapeutickou sílu“, kterou je hluboká, opravdová osobní víra.

Halíkova vize církve pod vedením „papeže Rafaela“ přesahuje úzké hranice „náboženství“ a otvírá se „univerzálnímu Kristu“, který miluje a povolává k bytí celé stvoření (jistě nejen

autorka této recenze rozumně souvislost s myšlením jiného předního autora duchovní literatury Richarda Rohra). Zároveň je kniha vystavěna tak, aby byla určitým průvodcem „vyjít na cestu“ od úvah nad nynější dožívající podobou institucionální církve přes synodal-

Patrik Hábl: Zlaté hory (2015–2018).

Repro KT

ní reformu až po eschatologickou budoucnost, která se naplní v nebi.

Zastavme se také u výtvarného doprovodu. Ten totiž s pojetím knihy jako cesty plné koresponduje. Postaral se o něj renomovaný výtvarník z okruhu salvátorské farnosti Patrik Hábl. Naposledy svá díla Tomáš Halíkovi poskytl před deseti lety pro knihy *Žít s tajemstvím* a *Žít v dialogu* (NLN 2013 a 2014). „Doprovodit novou knihu reprodukcemi svých obrazů pro mě bylo velkým potěšením,“ prozradil Hábl KT. „Po deseti letech navazují také na motyvy, které jsme použili tenkrát. Jde o asijskou

tematiku krajin, které můžeme interpretovat jako krajiny naší duše nebo si do nich můžeme projektovat vlastní představy. Některé z nich vznikly vykapávanou technikou přímo v Japonsku,“ dodal výtvarník. Kromě toho, že jsou krásné, zkusíme zařazené reprodukcce včetně té na obálce i téma, ke kterému Halíkovo reflexe nakonec tísť: motiv celoplanetární lidské rodiny, společně povoláné ke spásě a putující k cíli.

Tomáš Halík: Dopisy papeží. Povzbuzení na nové cesty (NLN 2024)

Jubilant Karel Skalický

Letos 20. května oslaví 90. narozeniny jeden z nejvýznamnějších českých pokoncilních teologů Mons. Karel Skalický. Péči jeho spolupracovníka a přítele Zdeňka A. Emingerova vyšla v poslední době řádka i těch jeho knih, které nejsou přísně odborné, ale představují jej z jeho lidské stránky (zvláště půvabné jsou jeho paměti *Vyznání na hraně času a věčnosti*, Trinitas 2020). Nedávno se objevil další takový svazek, shrnující jeho korespondenci se sociologem, publicistou, politickým vězňem a posléze exulantem do Švýcarska Karlem Hrubým. Nese název *Úkolů nad hlavu* (CDK 2023) a přináší dopisy z let 1975 až 1999. Oba korespondenční partneři sdíleli nejen osud vyhnančů (byť Skalický se na rozdíl od Hrubého do vlasti po převratu natrvalo vrátil), ale zvláště nasazení pro intelektuální a kulturní život české menšiny v exilu, jehož je vydaná korespondence cenným dokumentem. Pozoruhodné jsou také postřehy obou k postlistopadovému vývoji, který exulantům ne vždy přinesl satisfakci.

Karel Skalický se s návratem z Říma do Česka vrátil i z Lateránu na tuzemskou akademickou půdu. Jako profesorovi a někdejšímu děkanovi Teologické fakulty Jihočeské univerzity mu nyní jeho kolegové a následovníci připravili jako narozeninový dárek sborník studií, který nazvali *Nos autem infirmi* (CDK 2024) – narážkou na text z *Vyznání* sv. Augustina „Nos autem infirmi confiteamur tibi – my však slabí tě chválíme“. Sedmero studií od teologů Adély a Petra Muchových, Karla Šimra a Hany Šimrové, Jaroslava Vokouna a dalších rozvíjí některé podněty Skalického teologie – jako myšlení o ekumeně, hledání filozofických důkazů Boha či ohlašování evangelia v měnícím se světě. Nejde přitom „jen“ o laudatio pro uzavřenou skupinu čtenářů. Dokladem budiž pojednání profesora Vokouna o dopadech covidové pandemie na život a učení církvi. Předkládá zkušenosti ze zahraničí (USA, Jihoafrická republika nebo Irsko) s tamními strategiemi pastorační a setkávání za lockdownu, ale také se pokouší o teologickou reflexi pandemie. Šlo o Boží vřchování, či snad o Boží trest? A jaká poučení si z ní církve vzealy? Docenění fyzického setkávání společenství věřících je podle autora jen jedno z nich.

V některém z nadcházejících vydání KT přineseme s Mons. Karlem Skalickým celostránkový rozhovor. (sch)

Karel Hrubý – Karel Skalický: Úkolů nad hlavu (CDK 2023)

Jaroslav Vokoun (ed.): Nos autem infirmi. Karlovi Skalickému k 90. narozeninám (CDK 2024)